



Kmetijske in rokodelske Novice.

Na svetlobo dane od c. k. krajske kmetijske družbe.

Tečaj VI.

V sredo 21. rožnika 1848.

List 25.

Večer.

Lej sonce že niže zahaja.
Jemaje od zemlje slovó,
Se skriva za vejicam' gaja,
Zdaj skrilo v zapadu se bo.

Mrak tihe pokriva doline,
Tamniti se log je začel,
Rog čednika pòje z planine,
Ki trobi domú si vesel.

Že tičice v gojzdu molčijo,
Le cverčik prijazno eviči;
Iz turnov pa Ave Marijo
Zvon milo k molitvi doni;

In s kapco pod pazho pozdravi
Marijo dovoljni ratár,
Obríše si znoj in ustavi
Na njivi voličev si par.

V naročji predrage ženice
Pa sinik prelubi igrá,
Po luni steguje ročice,
Imeti jo hoče z nebá.

Veselja dokaj mu oznani
Ženice prijazno okó,
Mu zlato dovoljnost ohrani,
Mu sije odperto nebó.

Prepevajo deklice čverste,
De krog se razlega in krog,
Snopičev poberajo vèrste,
Obračajo urnih se nog.

Zakaj bi pač pesmic ne pele,
Ki brišejo solze mokré,
Ki delajo dni jim vesele,
Ki vžgejo nedolžno sercé!

Franc Cegner, ud slovenskiga zbora.

Deželni zbor v Ljubljani.

Pretečeni pondeljik je bil krajski deželni zbor (Landtag) v Ljubljani. Novomeški kresijski poglavar žlahtni Laufenstein so dokazali, 1) de ta zbor je bil vse prehitro poklican, ker poslanci niso zadosti podučeni bili v važnih rečeh, od katerih se ima na zboru govoriti, in 2) de kmetiški stan je v zboru premalo namdomesten, nekatere Dolenske mesta pa clo nobeniga poslanca niso poslale. Več družih poslancov, posebno gosp. komisár Ambrož so popolnoma poterdili, kar so gosp.

Laufenstein govorili, zatorej je bilo sklenjeno, de ima današnji zbor saksebi iti in se prihodnji pondeljik spet skupej zbrati. Kresijski Novomeški poglavar gosp. Laufenstein, gosp. Ambrož, komisár Smeledniške komisije, gosp. Dr. Orel, Dr. Krobath, gosp. Dr. Kavčič in pa kmetiški poslanci so bili pa izvoljeni, de imajo popoldne vkupej stopiti in se posvetovati, koliko naj bi kmetiški stan poslancov v Ljubljano poslal v deželni zbor. Kmetiški poslanci pa so popoldne rekli, de ni potreba Ljubljanskiga zbora, kér bo Dunajski zbor vse sklenil. To so potem tudi vsi drugi poslanci za ta čas poterdili.

Pomenki v današnjim zboru so bili v nemškem pa tudi veliko v slovenskim jeziku, kér je gotova, de krajski kmet, čeravno je nekteri tudi nemškiga jezika vaje, svojo reč nar boljši v svojim domačim jeziku pové. Pa tudi zató je treba, de se zraven nemškiga jezika vsaka reč v slovenskim jeziku pové, kér je veliko poslušavcov kmetiškiga stanú pri zboru pričujočih, kteri nemškiga clo nič ne razumejo in ki imajo pravico, vse razumeti, kar se tukaj govori. Prav dobro so se kmetiški poslanci, posebno gosp. Ambrož, pa tudi kresijski poglavar Laufenstein in še nekteri drugi gospodje v domačim jeziku obnašali.

Opomniti pa moramo, de tisti, ki niso za poslance izvoljeni, nimajo pravice v zboru govoriti, temuč le poslušati, kar poslanci govoré. Ko bi imel vsak pravico govoriti, čmu bi pa poslanci bili?! To vsak sam lahko presodi. Zdej, ljubi prijatli, sami previdite, de je na poslancih veliko ležeče, de je tedej pri volitvi poslancov dobro gledati, kakošne poslance de izvolite. Poslanec mora biti pošten in previden mož, ki se vé potegniti za prid svojih ljudi, ki pa tudi ne pripusti, de bi se drugim krivica godila. Tje v en dan vpiti in razsajati, kakor v oštarij zamizo, to ne veljá nič. — Vse, kar se govori, se mora z razložno besedo skazati in spričati. Taki poslanec je mož, in kakor smo se danes prepričali, je bilo več razumnih mož kmetiškiga stanú za poslance izvoljenih, s kterimi se da pametno pomenkovati.

Danes so kmetiški poslanci povedali, de kmetje zavoljo desetine, tlake i. t. d. le na to čakajo, kar se bo na Dunaji razsodilo in de tudi za letašnje léto hočejo po ti prihodnji tarifi odkupšino porajtati. — To, prijatli, je resnica, de se boste potem ravnali, kakor

bo na Dunaji sklenjeno in od Cesarja poterjeno — tóde vsaka dežela ima po Cesarskim povelji poprej Dunajskemu zboru predložiti, kakó de ona misli, se desetinskih, tlačanskih in družih dolžnost odkupiti, de se ne bo nobenimu krivica godila.

Laži po kmetih.

V enim kraju se je veliko kmetov za to umaknilo, de niso volivcov za Ljubljanski zbor hotli voliti, kér jim je neki potepuh v glavo vpletel, poslušajte, kaj? Je rekel, de so to same goljufije, s kterimi hočejo kmeta vjéti, de bi se podpisal, po tem bi mogli pa vsi, kakor na Hrovaškem, soldatje biti, in kader bi bilo treba, bi dali vsim puške na rame, pa bi mogli v vojsko iti. Na to veliko zabitost ni nič družiga odgovoriti, kakor, de je tisti, ki s tacimi lažmi kmete punta, zgrabljiv volk v ovčji koži, ki se ga božja šiba ne bo ognila; kdor pa tacimu sleparju verjame, je vés butast, in na znanje daje, de nima zdravih možganov v glavi. — V drugim kraju, ko so oklice zastran Ljubljanskiga in Dunajskiga zbora brali, se je mende neki starec prederznil reči: Ali se vam ljubi te laži poslušati? Postave, ki jih tukej obetajo, jez že domá od cesarja imam. In tacimu napih-njenimu goljufu in šuntarju ljudje bolj verjamejo, kakor duhovnam, kterih nobene laži ne morejo obdolžiti, in ki jih velikrat učé, de vsaka laž, bodi še tako majhna, ali naj bo tudi iz same norčije ali šale, če tudi nikomur nič ne škoduje, je po sveti véri vselej oestro prepovedana; kolikor hujši odgovor pa še le tistiga čaka, ki bo vse tiste krivice na rami prenésel, ktere so se zavoljo njegoviga šuntarja zgodile! Ali ne véste, kmetje, de postave, ki jih bodo na Dunaji vstavili, bodo vezale vas, in vaše otroke, in vnuke, in kdo vé koliko rodov zanaprej? Postave bodo na Dunaji vstavili, vi pošljite svoje poslance, ali jih ne pošljite; posestniki, rudnarji, mestjani i. t. d. so svoje poslance izvolili, ki bodo na Dunaji vse pertéze in butare potožili, in polajšanja prosili, in ga bodo tudi dobili, kolikorkoli bo moč, ne le za-se, ampak tudi za svoje naslednike; vi se bote pa za ušesi praskali, ko bodo nove postave že izdelane in razglašene, in bote cvilili rekoč: Ta in ta težava bi bila nam lahko polajšana, ako bi bili poslance na Dunaj poslali, in naročili, de v ti in ti reči naj nam polajšanja pri zboru in Cesarju sprosijo. Zdaj se sicer še ne vé, ali so se kje takim potepuham zapeljati dali, de bi poslancev ne bili zvolili, ali ne, kér je povsodi precej pametnih mož, ki svoje pameti še niso ne zapili, ne zaprávdali; in se ne dajo ne mavharjem, na kozjim dohtarjem za nos voditi; vender to svarjenje ne bo od več, de se bodo kmetje v enacih okolišinah zapeljivcov varovati vedili.

Veliko tacih puntarskih laži raznašajo plašurji, lenuhi in rokomavsarji, ki v pregrešni lenobi po sencah špeh kuhajo in maslo cvrejo, ki si ga je kmet v pótu obraza pripravil. Taki neték hiši dvojno škodo naredí, ko pride; prvič, pri kmetu vsakorsnih vraž natrosi, ga šunta in mu laže, kakor misli, de kmet rajši sliši, de drugič, obilniši in bolj tolst milodar od njega izpulí. Torej je silno potrebna reč, de bi pri vstavljenji soseskinih (srejskih) naprav, tudi to vstanovili, de vsaka soseska ali srejsna naj svoje lastne uboge redí, nobeden pa ne sme v druge občine zahajati, kér bi dolžnost bila, de bi taciga precej v njegov lastni kraj gnali, in bi pri tacih naredbah tudi od nikogar v ptujini milošini ne smel pričakovati. Veliko je potepuhov in vlačugarjev, ki se jim ne ljubi delati, in se domá še nekoliko ánajo ljudi nadlegovati, torej jo potegnejo v ptuje kraje, kjer jih ne poznajo, ljudem lažejo, de zavolj take ali take bolezni ne morejo delati, de so pri soldatih bili pokaženi, ali celó žugajo, de jim bodo po-

godili ali zacoprati, ako jim ne dajo, kar hočejo imeti i. t. d., in so takó velika nadloga ljudém. Takim rečem bi se zlo nasprot delalo, ako bi vsaka srejsna svoje uboge preživila; tudi bi bilo resnično ubogim veliko lože, lenoba pa bi se krotila, zlasti kér bi se moglo skrbeti, de bi se taki malopridneži tudi pod kakim drugim imenom okoli ne plazili.

Oglas iz močirja.

Naj mi bo pripušeno, tudi iz Ljubljanskiga močirja (mahú, Morast) nektere odkritoserčne besede slovenskim Novicam poslati; sej so nam mili Cesar velili, de naj svoje misli in želje očitno razodevamo! Jez bom tedej govoril, kar kmeta iz močirja zadene.

Vsakimu kmetu je znano, de mora pri obdelovanji svojiga zemljiša na pravi čas in pripravno vreme paziti, de koristniga v svojo škodo ne izgreši in ne zamudi. Nikjer se pa tako očitno ne vidi, kakor pri kmetu na močirji. Če hoče na mahu kej pridelati, ga mora žgati. Kdaj se pa da močir žgati? Gotovo le tačas, kadar je suh. De je pa močir zadosti suh, potrebujemo stanovitniga sončniga vremena. Ako nam Bog tega ne dodeli, je močir vodopolni gobi enak, ktero sožgati, si zastonj prizadevaš. Kmetovavec na mahu mora tedej posebno na to gledati, de za obdelovanje močirja vgodniga časa ne zanemari, de v pripravnim času mah žgè in potem naprej obdeluje. Kér tedej kmet na močirji svoj pridelk in živež od tega dóbi, de mah o pripravnim suhim vremenu in o pravim času po potrebi požgè, mu tedej mora tudi vselej pravica dana biti, de o pripravnim vremenu, kteriga mu Stvarnik dodeli, svoj svet obdeluje in suh mah popolnoma požgati smé. Kér brez imenovaniga obdelovanja kmet le malo in slabo prideljuje, je mende ta pravica tako z njegovim stanam sklenjena, de mu je nemore ne zdrava pamet in nobena svojevolljna oblast odreči. Če pa malo nazaj pogledamo, vidimo, de je bila ta pravica, mah požgati, le takrat dovoljena, kadar — tako rekoč — vreme večidel kmetovavcu fige kaže.

Po postavi je namreč le od eniga dneva po s. Jerneji v jeseni noter do s. Jurja spomladi mah požgati pripušeno, akoravno dostikrat v tem času pripravne suhote, mahú žgati, ni, poprej in pozneje je pa lože. — Kolikrat se godí, de ni v jeseni ne spomladi mah tako suh, de bi se požigati mogel, kér mora stanovitno gorko sonce sijati, de mah za oginj suh postane. Če je že drugimu kmetu vreme preveč suho za njegovo rahlo zemljo, vender mah moker leži, de se ne da požigati, tako de kmet v tem odločenim času zavoljo teh zadržkov svoj močirni svet še na pol ne obdela. Če je kmet pred svetim Jernejem lepo, pripravno, suho vreme vidil, z veseljem bi bil mah z ognjem obdeloval; če pa potem nikdar pripravne suhôte ni (kar se tolikrat zgodi), ali more zadovoljin in dobriga upanja biti, kér že naprej vidi, kako slabi pridelki ga čakajo? Stopimo v spomladanski čas. Komú ni znana nestanovitnost spomladanskiga vremena? Če se primeri, de je včasih spomladi stanovitno sonce, pa še svoje moči skazati ne more; še večkrat pa imamo tako nestanovitno vreme, de kmalo dežuje, kmalo jasno nebó glédamo, večidel pa oblaki in mokrota kraljuje, tako de o tem času nikoli práv suhiga za oginj pripravniga mahú nimamo. Ali pa niso večkrat ob s. Jurju in kmalo in poznejši potem lepi dnevi, sonca polni, v kterih se mah vode izprazni in suh postane.

(Dalje sledi.)

Iz Štajarskiga.

Potrebno je, de svojimu listu od 7. tega méscá, kteriga člen ste poslednjimu listu „Novic“ vverstili, dostavek, in sicer práv vesel dostavek pošljem. Ko bi Vam bil le za dva dni pozneje pisal, bi bili vso veselíši novico dobili; zakaj 9. tega méscá rjá na réži ne